

Řízení o dědictví

V usnesení o nařízení likvidace dědictví vyzve soud věřitele, aby mu ve stanovené lhůtě oznámili své pohledávky, a upozorní je, že pohledávky, které nebudou při likvidaci uspokojeny, zaniknou, to platí i o pohledávkách, k jejichž vydobytí je veden výkon rozhodnutí. Pravomocně nařízený výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí patřících do dědictví po zůstaviteli nemůže být po dobu likvidace dědictví proveden. To neplatí v případě, pokud nabude právní moci usnesení, kterým soud potvrdí, že dědictví, které nenabyl žádný dědic, připadlo státu.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 20 Cdo 1741/2007, ze dne 20.10.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci výkonu rozhodnutí oprávněné A. spol. s r. o., zastoupené advokátkou, proti povinné České republice - Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, se sídlem v P. 2, (Územní pracoviště O.), pro 14.222,30 Kč s příslušenstvím, prodejem nemovitosti, vedené u Okresního soudu v Opavě pod sp. zn. 22 E 1019/2000, o dovolání povinné proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 12. 2006, č.j. 9 Co 1638/2006-48, tak, že usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 12. 2006, č.j. 9 Co 1638/2006-48, a usnesení Okresního soudu v Opavě ze dne 18. 7. 2006, č.j. 22 E 1019/2000-38, se ruší a věc se vrací Okresnímu soudu v Opavě k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

V záhlaví uvedeném rozhodnutím krajský soud potvrdil usnesení ze dne 18. 7. 2006, č.j. 22 E 1019/2000-38, jímž okresní soud rozhodl, že v řízení bude namísto J. R., který dne zemřel, jako s povinnou pokračováno s Českou republikou - Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových. Po zjištění, že všichni v úvahu připadající dědicové ze zákona dědictví odmítli, odvolací soud konstatoval, že dědictví se nabyvá smrtí zůstavitele (§ 460 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku ve znění pozdějších předpisů, dále jen „obč. zák.“) i v případě, že připadne státu ve smyslu ustanovení § 462 obč. zák. Podle odvolacího soudu „by bylo jistě absurdní připustit na straně jedné účast státu v dědickém řízení (včetně oprávnění navrhnout likvidaci dědictví) již tehdy, lze-li ve smyslu ustanovení § 175t o.s.ř. mít důvodně za to, že zde není dědiců, a na straně druhé v řízení vykonávacím vázat v téže základní situaci procesní nástupnictví zemřelého povinného nutně až na (ostatně blíže nespecifikované) ukončení dědického řízení.“ Navrhne-li odvolatelka skutečně likvidaci dědictví, nic jí nebrání požádat o odklad provedení výkonu rozhodnutí. Připomněl, že se jedná o procesní usnesení, kterým není určen rozsah odpovědnosti státu za dluhy dědictví a že jde o aplikaci ustanovení § 107 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o.s.ř.“), nikoliv ustanovení § 256 o.s.ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu napadla povinná dovoláním, jímž namítla nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř.). Dovolatelka není ochotna připustit ani procesní nástupnictví po povinném s ohledem na to, že dědické řízení dosud nebylo ukončeno. Protože je dědictví mnohonásobně předloženo, navrhne při prvním ústním jednání, k němuž dosud nebyla pozvána, konvokaci věřitelů a následně likvidaci dědictví. Státu pak nikoliv jako odumřel, ale na základě ustanovení § 175u odst. 2 o.s.ř. případnou pouze věci, které se nepodaří zpeněžit. Vyjadřuje přesvědčení, že právní nástupnictví, ať už na straně oprávněného nebo povinného, je třeba prokázat při aplikaci kteréhokoli ustanovení občanského soudního řádu. Bez bližšího zdůvodnění navrhla, aby

se dovolací soud zabýval také případnými důvody zmatečnosti podle § 229 odst. 1 písm. b) o.s.ř. Závěrem navrhl, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Dovolání - přípustné podle ustanovení § 239 odst. 2 písm. b) o.s.ř. - je důvodné.

Jelikož vady podle ustanovení § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o.s.ř., jež by řízení činily zmatečným, ani jiné vady řízení (§ 241a odst. 2 písm. a/ o.s.ř.), k nimž je dovolací soud - je-li dovolání přípustné - povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3, věta druhá, o.s.ř.), v dovolání (konkrétně) namítány nejsou a z obsahu spisu nevyplývají, a protože jinak je dovolací soud vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně jeho obsahového vymezení (§ 242 odst. 3, věta první, o.s.ř.), je předmětem dovolacího přezkumu posouzení předpokladů pro rozhodnutí o procesním nástupnictví povinné fyzické osoby (§ 107 odst. 1, 2 o.s.ř.).

Právní posouzení je nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy (nejen hmotného práva, ale - a o takový případ jde v souzené věci - i práva procesního), jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci zjištěno, že po vydání usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí (platebního rozkazu Krajského obchodního soudu v O. ze dne 29. 6. 1998, sp. zn. 1 Ro 610/98) prodejem nemovitosti (garáže postavené na pozemku parc. č. v katastrálním území O. - P.) J. R., posledně bytem v O. - P., dne 22. 2. 2002 zemřel bez zanechání závěti; všichni zákonní dědicové dědictví odmítli.

Podle ustanovení § 107 o.s.ř., jestliže účastník ztratí po zahájení řízení způsobilost být účastníkem řízení dříve, než řízení bylo pravomocně skončeno, posoudí soud podle povahy věci, zda v řízení může pokračovat. Není-li možné v řízení ihned pokračovat, soud řízení přeruší. O tom, s kým bude v řízení pokračováno, soud rozhodne usnesením (odstavec 1/). Ztratí-li způsobilost být účastníkem řízení fyzická osoba a umožňuje-li povaha věci pokračovat v řízení, jsou procesním nástupcem, nestanoví-li zákon jinak, její dědici, popřípadě ti z nich, kteří podle výsledku dědického řízení převzali právo nebo povinnost, o něž v řízení jde (odstavec 2/).

Ustanovení § 107 o.s.ř., které upravuje procesní nástupnictví při ztrátě způsobilosti být účastníkem řízení, je použitelné i ve výkonu rozhodnutí (srov. § 254 odst. 1 o.s.ř.).

Nastala-li hmotněprávní sukcese na straně povinného po nařízení výkonu rozhodnutí k vymožení peněžitého plnění (při jeho provádění), je rozhodující, zda přechod povinnosti je spjat s převzetím věci, práva nebo jiného majetku, které byly nařízeným výkonem (coby předmět exekuce) postiženy; je-li tomu tak (právní nástupce povinného předmět exekuce převzal), postupuje soud podle ustanovení § 107 o.s.ř. Po právní moci usnesení pak soud pokračuje v řízení (v provádění výkonu) s právním nástupcem povinného. V opačném případě, tj. nepřešel-li na právního nástupce povinného předmět exekuce, nelze v řízení (v provádění výkonu) pokračovat, neboť právnímu nástupci nepatří majetek, ohledně kterého byl výkon nařízen; soud podle § 107 o.s.ř. nemůže postupovat a jediným východiskem je zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř.

Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 22. 11. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1053/2006, dospěl k závěru, že pro rozhodnutí o procesním nástupnictví na straně povinného (fyzické osoby) podle § 107 odst. 1 o.s.ř. je v řízení o výkon rozhodnutí k vymožení peněžitého plnění, jenž byl nařízen prodejem movitých věcí - a uvedený závěr platí obdobně i pro výkon rozhodnutí nařízený prodejem nemovitostí -, podstatné, zda nabylo právní moci usnesení, jímž soud potvrdil, že dědictví, které nenabyl žádný dědic, připadlo státu (§ 175q odst. 1 písm. b/ o.s.ř.).

Je tomu tak proto, že na návrh – jenž může být podán jen před pravomocným skončením projednání dědictví (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2001, sp. zn. 21 Cdo 2143/2000, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 2/2003 pod č. 13) – státu, kterému má dědictví (jako tzv. odúmrtí) připadnout podle § 462 obč. zák., lze totiž nařídit likvidaci dědictví, jestliže peníze z dědictví nepostačují k úhradě přiměřených nákladů spojených s pohřbem zůstavitele a všech zůstavitelových peněžitých dluhů, za něž stát odpovídá podle § 472 odst. 1 obč. zák., jestliže stát nabídl věřitelům k úhradě jejich pohledávek věci z dědictví a jestliže věřitel (některý ze zůstavitelových věřitelů) tuto nabídku odmítl (§ 472 odst. 1, 2 obč. zák., § 175t odst. 1 o.s.ř.).

Je sice pravda, že pokud dědicové dědictví odmítnou, nastává stejná situace, jako kdyby zůstavitel žádné dědice nezanechal (odmítnutí dědictví má zpětné účinky ke dni smrti zůstavitele), a až do právní moci usnesení, kterým bylo potvrzeno, že dědictví připadlo státu (§ 175q odst. 1 písm. b/ o.s.ř.), je považován za vlastníka celého majetku patřícího do dědictví – tedy i nemovitostí postižených výkonem rozhodnutí – stát. Na straně druhé však nelze přehlížet důsledky, které nastanou, jestliže soud vyhoví návrhu státu a usnesením nařídí likvidaci dědictví (§ 175t o.s.ř.). Po právní moci takového usnesení provede soud zpeněžení všeho zůstavitelova majetku podle ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitostí nebo prodejem mimo dražbu přiměřeně podle zvláštního předpisu a o majetku zůstavitele, který se nepodařilo takto zpeněžit, rozhodne, že připadá státu s účinností ke dni smrti zůstavitele (srov. § 175u odst. 1, 2 o.s.ř.).

V usnesení o nařízení likvidace dědictví vyzve soud věřitele, aby mu ve stanovené lhůtě oznámili své pohledávky, a upozorní je, že pohledávky, které nebudou při likvidaci uspokojeny, zaniknou (srov. § 175t odst. 2, větu první, o.s.ř.); to platí i o pohledávkách, k jejichž vydobytí je veden výkon rozhodnutí. Z toho vyplývá, že (pravomocně nařízený) výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí patřících do dědictví po zůstaviteli by nemohl být po dobu likvidace dědictví proveden (uspokojení přihlášené pohledávky z věcí, o nichž bylo rozhodnuto ve smyslu § 175u odst. 2 o.s.ř., by připadalo v úvahu až po skončení likvidace). Uvedené důsledky, jež mají základ v přednostním uspokojení přihlášených pohledávek věřitelů z výtěžku zpeněžení majetku zůstavitele (§ 175v odst. 1, 2, 3 o.s.ř.) před odděleným uspokojením cestou exekuce, naopak nenastanou, jestliže usnesení podle § 175q odst. 1 písm. b) o.s.ř. nabude právní moci. V takovém případě platí, že vlastníkem exekucí postižených nemovitostí, které patří do dědictví, je – s účinností ke dni smrti zůstavitele – stát, s nímž jako s právním nástupcem povinného, který předmět exekuce převzal, může soud po právní moci usnesení podle § 107 odst. 1 o.s.ř. v provádění výkonu rozhodnutí pokračovat.

Protože odvolací soud (a ani soud prvního stupně) z výše uvedeného názoru nevycházel (za významné nepovažoval ani vydání rozhodnutí podle § 175q odst. 1 písm. b/ o.s.ř.), není jeho rozhodnutí správné. Nejvyšší soud proto rozhodnutí odvolacího soudu – stejně jako rozhodnutí soudu prvního stupně – zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, odst. 3, věta druhá, o.s.ř.). Dalšími námitkami dovolatelky se za tohoto stavu dovolací soud již nezabýval.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)